

LUNDS
UNIVERSITET

Grogrund för konflikt

En idéanalys av EUs gemensamma jordbrukspolitik CAP

Karna Holmgren

Abstract

This thesis seeks to broaden and deepen the understanding of the ideological motives and driving forces of the European Union. By analyzing the legal framework of the Common Agricultural Policy (CAP) this thesis seeks to examine whether expressions of liberal or mercantilist views can be detected in the material. Despite a liberal rhetoric conducted by the European Union regarding trade policies and the single market, the Common Agricultural Policy has been accused of protectionist tendencies. The focus of the study is the legal framework of the common agricultural policy consisting of four regulations which set out on the different elements of the CAP framework. The study furthermore examines the legal basis for the common agricultural policy established in the treaty on the functioning of the European Union. The results of the thesis show that there can be found both liberal and mercantilist undertones in the legal framework of CAP, illustrating a tension between opposing political ideas in the policies of the common agricultural policy. Despite criticism and conflict seemingly derived from the legal framework these opposing ideas are withheld why the conclusion of the thesis is that the opposing ideas might be a result of contradictive and comprehensive ideals.

Nyckelord: Europeiska Unionen, liberalism, merkantilism, protektionism, CAP

Antal ord: 9 902

Acknowledgments

First and foremost, I would like to thank my supervisor Dalia Mukhtar Landgren for guiding me through this thesis as well as and helping me further my academic confidence. A big thanks goes out to all my family and friends for all the help and support, for valuable comments, for reading through drafts and for discussing the topic with me for hours on end.

Innehållsförteckning

1	Introduktion	5
1.1	Problemformulering	6
1.2	Syfte och frågeställning.....	6
2	Metod och material	7
2.1	Textanalys	7
2.2	Idéanalys.....	8
2.3	Idealtyper.....	9
2.3.1	Operationalisering	10
2.4	Material	11
2.4.1	Urval och avgränsningar	11
2.4.2	Källkritik	12
3	Teori	13
3.1	Tidigare forskning	13
3.2	Merkantilism	14
3.2.1	Perspektiv på internationella relationer.....	15
3.2.2	Merkantilism som ekonomisk idéströmning	15
3.3	Liberalism.....	16
3.3.1	Perspektiv på internationella relationer.....	16
3.3.2	Liberalism som ekonomisk idéströmning	17
3.4	CAP	18
3.5	Analysramverk	20
4	Analys	21
4.1	Syn på världen.....	21
4.2	Syn på styrelsesätt	23
4.3	Målet med den ekonomiska politiken	26
5	Slutdiskussion	30
6	Referenslista	32

Förkortningslista

CAP - Common Agricultural Policy

EEG - Europeiska Ekonomiska Gemenskapen

EU - Europeiska Unionen

WTO - World Trade Organization

EUF - Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

IMF - International Monetary Fond

GATT - General Agreement on Tariffs and Trade

1 Introduktion

Nobody is qualified to become a statesman who is entirely ignorant of the problem of wheat.

Socrates

EU räknas som den största handelsunionen i världen och utgör idag den främsta aktören på den globala marknaden (Europeiska kommissionen, 2014). År 2017 stod unionen för sexton procent av den totala importen samt exporten av varor och handelspolitiken präglas av grundprincipen om frihandel (Kommerskollegium, 2018). Samtidigt som EU uppmanar till en utvidgning av antalet frihandelsavtal med omvärlden (European Commission, 2014) och framhäver en liberalisering av unionens gemensamma handelspolicy sker stora subventioner för att stärka den inre marknaden och i synnerhet jordbrukssektorn.

Den gemensamma jordbrukspolitiken, *Common Agricultural Policy* (CAP), kostar årligen över 40 miljarder euro per år och motsvarar cirka 40% av EUs totala budget (Europeiska Kommissionen, 2018). En mycket ansevärd summa av EUs budget går således till subventioner vilka går emot principen om en öppen marknad, samtidigt som grundprincipen om frihandel befästs som en viktig riktlinje för den gemensamma handelspolitiken. Den gemensamma jordbrukspolitiken omskrivs som ett minerat och konfliktfyllt politikområde bland annat då det, förutom att trygga matförsörjningen, tjänar en rad andra mer eller mindre idealistiska syften som tycks svåra att uppnå samtidigt utan att behöva landa i kompromisser. Denna uppsats tar fasta på den ideologiska kamp som kan tänkas ligga till grund för dessa konflikter i syfte att fylla den forskningslucka som identifierats kring EUs idémässiga fundament och riktlinjer (White, 2018). Finns det fog att tro att stridigheter som uppstår kring jordbrukspolitiken har en idémässiga grund eller är det enbart på den politiska arenan som detta tar sig uttryck?

1.1 Problemformulering

Förutom den forskninglucka som undersökningen avser att fylla, motiveras problemområdets relevans av det rådande politiska klimatet där protektionism blivit ett allt mer framträdande ämne för debatt. Inte minst USAs agerande och förslag på ett ökat antal importtullar har blivit ämne för kritik och många talar om en våg av protektionism (Schück, 2018). Trots att EU hör till de aktörer som uttalat sig mest kritiskt kring protektionism har unionen själva anklagas för liknande tendenser (Tran, 2011) varför det blir principiellt intressant att undersöka huruvida CAP kan betraktas som protektionistiskt eller ej.

För att undersöka huruvida utformningen av CAP tar utgångspunkt i en ideologisk grund kommer uppsatsen ta avstamp i idétraditionerna liberalism och merkantilism. Valet av teoretiskt ramverk grundar för liberalismens del i den liberala retorik som förs av EU och som därmed torde vara den idétradition som genomsyrar många av de policyhandlingar som tagits fram. Som naturlig motpol till liberalismen framträder merkantilismen vilken till skillnad från liberalismens idéer vägleds av protektionistiska ideal (Cohn 2012, s.19-20). Valet av merkantilism som teoretisk ingång förankras därutöver i den kritik som riktats mot den gemensamma jordbrukspolitiken som protektionistisk. Slutligen motiveras valet av att de båda idétraditionerna kan betraktas som två typer av handelspolicyer (Cohn, 2012, s. 89) vilket utgör ramen för undersökningens intresseområde.

1.2 Syfte och frågeställning

För att undersöka problemområdet kommer uppsatsen att struktureras som en idéanalys med CAP som studieobjekt och med utgångspunkt i idétraditionerna liberalism och merkantilism. Undersökningen kommer att utgå ifrån konstruerade idealtyper av respektive teori i syfte att undersöka om det finns motsättningar mellan de båda. Går det att urskilja överlappningar och spänningar? Och i vilka idéer uppstår i så fall dessa spänningar?

För att undersöka och besvara hur och i vilken grad CAP genomsyras av liberalism alternativt merkantilism har uppsatsens frågeställning formulerats som:

- Går det att urskilja en spänning mellan liberalism och merkantilism i utformningen av CAP 2014 - 2020 och hur tar sig detta i uttryck?

2 Metod och material

I detta avsnitt kommer de metodologiska överväganden som iakttagits för uppsatsen diskuteras och motiveras. Inledningsvis presenteras valet av textanalys som forskningsdesign vilket följer av en diskussion kring uppsatsens metodval i form av en idéanalys. Härefter presenteras uppsatsens analysverktyg idealtyper för att avslutningsvis mynna ut i en presentation av uppsatsens analytiska ramverk.

2.1 Textanalys

För att finna uttryck för olika idéer i undersökningens material kommer uppsatsen utformas som en textanalys. Valet av metodologiskt angreppssätt grundar sig i ambitionen att genom att studera och analysera en text kunna påvisa eller förklara ett visst fenomen (Teorell & Svensson 2007, s. 99). Huvudfokus för analysen blir de förordningar och fördrag som presenteras under materialavsnittet. I det fall idémässiga uttryck tillåter en vidare tolkning är ambitionen att komplettera undersökningens analysdel med en diskussion som även söker härleda *tanken bakom* särskilda bestämmelser. Textanalysen kommer således innebära en djupdykning i de uttryck som förekommer i CAP varför uppsatsen inte har en generaliserande ambition (Esaiasson et al., 2017 s.59).

Då uppsatsen grundas i en ambition att nå en ökad förståelse för CAP som ett fall av en idémässig motsättning kommer textanalysen att genomföras som en idécintrerad idéanalys. Metoden lämpar sig särskilt som ett metodologiskt verktyg för att studera politiska texter i syfte att blottlägga idéer som kan tänkas ligga till grund för den politik som förs (Beckman, 2007, s. 9). Enligt Beckman uppnås detta genom att forskaren systematiskt sorterar sitt material på ett sätt som inte omedelbart eller tydligt går att utläsa i materialet självt (Beckman 2007, s. 49). Genom att göra relevanta nedslag i uppsatsens analysmaterial, och därefter åskådliggöra uttryck för olika idéer som identifierats, är ambitionen att härigenom möta kravet på intersubjektivitet. Detta genom att försöka redogöra för bearbetningen av materialet och därmed förmedla en transparens (Teorell & Svensson 2016, s.54). Även användningen av ett analysramverk (presenterat under avsnitt 3.4) som kan appliceras på ett liknande material förbättrar möjligheterna till en upprepad studie liksom det faktum att materialet utgörs av offentliga styrdokument. Undersökningen kommer att anta en beskrivande karaktär med avsikt att tolka och synliggöra idéer vilka kan ligga till grund för utformningen av politiska handlingar.

2.2 Idéanalys

Till de textanalytiska metoderna hör idéanalysen vilken med fördel kan användas för att urskilja och studera textmaterial vilket ligger till grund för politiska beslut, policyhandlingar och utsagor (Bergström & Boréus 2012, s.145). Beckman framhåller i *Grundbok i idéanalys* (2007) att metoden bör betraktas som endast ett bland flera tänkbara angreppssätt för att studera politiska budskap eller debatter där ideologianalys ligger nära till hands som alternativ till idéanalysen (2007, s. 9). Då en ideologianalys främst används för att analysera ideologier som en helhet (Bergström & Boréus 2012, s.148-149) har emellertid idéanalysen ansetts mer lämplig för min uppsats. Med denna metod kan uttryck för idéer och perspektiv som liberalism och merkantilism uttrycker spåras vilket möter den syftesbeskrivning som presenterats ovan.

Ofta görs en distinktion mellan en så kallad innehållslig och funktionell idéanalys. En innehållslig idéanalys innebär att politiska budskap betraktas som en samling argument som bör prövas och kritiseras för dess giltighet och hållbarhet medan en funktionell idéanalys innebär att politiska budskap snarare bör betraktas som variabler i en kedja av händelser (Beckman 2007, s. 12). Då min avsikt är att beskriva och tolka innebörden av politiska budskap snarare än att ta ställning till dess hållbarheten eller förklara hur de uppkommit kommer idéanalysen struktureras som en funktionell sådan (Beckman 2007, s. 14).

Slutligen kan en idéanalys konstrueras antingen som en kvalitativ eller kvantitativ sådan där den kvantitativa ansetts mindre lämplig för undersökningen. Detta då en kvantitativ idéanalys söker identifiera meningsskapande processer med hjälp av ett numeriskt och resultatbaserat arbetssätt (Esaiasson 2011, s.211) snarare än att härleda olika utfall från ett kvalitativt material. Då undersökningen syftar till att finna uttryck för olika idéer i undersökningens material och gå ner på djupet i de idemässiga motsättningarna lämpar sig en mer textnära undersökning.

2.3 Idealtyper

Bergström och Boréus presenterar i *Textens mening och makt* (2012, s. 149) två analysverktyg för idéanalys: idealtyp och dimensioner. Vid användning av dimensioner är avsikten att särskilja olika delar av en argumentation eller ideologi (Beckman 2007, s. 28). Idealtyper syftar istället till att sammanfoga en argumentations eller ideologis beståndsdelar till en mer sammanhållen ståndpunkt. Då avsikten med denna uppsats är att urskilja huruvida olika politiska budskap kan betraktas som uttryck för olika ståndpunkter vilka kan härledas från liberalism eller merkantilism har idealtyper valts som analysverktyg framför dimensioner. Detta eftersom analysverktygets främsta styrka ligger i möjligheten till systematiska jämförelser liksom en ökad precision jämfört med dimensioner (Bergström & Boréus 2012, s.167).

Idealtyper fungerar som ett rutmönster som läggs över ett textmaterial. Härefter kan de politiska budskap som undersöks placeras i förhållande till idealtypen för att undersöka hur nära eller långt ifrån extrembilden de kan placeras (Beckman 2007, s. 28). Genom konstruera teoretiskt förankrade indikatorer skapas de kategorierna som utgör idealtyperna vilket sammankopplar analysverktyg och teoretiskt ramverk. De indikatorer som kommer att användas för att systematiskt arbeta med textanalysen och identifiera uttryck för olika idéer kommer att härledas genom en operationalisering av teorin vilket presenteras under avsnitt 3.

Konstruktionen av ett analysramverk föranleder en diskussion om validitet och reliabilitet, det vill säga huruvida vi faktiskt undersöker det vi avser att undersöka (Esaiasson et al. 2017, s. 58) respektive om undersökningen är tillförlitlig (Bergström och Boréus 2012, s. 41). Validiteten påverkas inte minst av det faktum att det gjorts ett urval av de indikatorer som ligger till grund för undersökningens idealtyper. En möjlig risk blir således att begrepp och indikatorer som på ett bättre sätt fångar det som uppsatsen avser att undersöka väljs bort varför det, för att möta såväl kraven på intersubjektivitet som validitet, blir av största vikt att utforma undersökningen på ett sådant sätt att läsaren kan följa processen steg för steg. En vägledande ambition för undersökningens analysdel är således att presentera talande citat så det för läsaren blir möjligt att avgöra vad som är forskarens bedömning och vad som faktisk går att utläsa från materialet (Bergström och Boréus 2012, s. 41).

Undersökningens reliabilitet innebär för en empirisk studie att denna ska kunna genomföras av andra forskare och fortfarande ge samma resultat (Bergström och Boréus 2012, s. 42). En precisering av idealtyperna har syftat till att skapa ett återskapningsbart analysverktyg och därmed bemöta problematiken med reliabilitet. Ett visst tolkningsutrymme är emellertid svårt att undgå då idealtyperna och de båda idétraditionerna grundas i en stor idémässig bredd.

2.3.1 Operationalisering

Steget från teori till analysapparat görs genom att “operationalisera” de begrepp som blir centrala för undersökningen (Beckman 2007, s.24) . En operationalisering innebär att det begrepp och kategorier som skall undersökas görs mätbara genom en definition och precisering. Till de övergripande begrepp som operationaliserats för denna undersökning hör idéperspektiven liberalism och merkantilism. Dessa har avgränsats till att innefatta de för undersökningen relevanta aspekterna “perspektiv på internationella relationer” och “ekonomisk idéströmning”. Respektive kategori har operationaliserats utifrån undersökningens teoretiska ramverk med Thomas Oatleys schematiska uppställning av idéperspektiven som förlaga. Nedan följer en kort redogörelse för respektive idealtyp som härletts genom operationalisering.

Merkantilistisk idealtyp

Syn på styrelsesätt

Staten bör värna om dess suveränitet och sträva mot en stark ekonomi. Detta i syfte att öka statens makt på den internationella arenan. Statens skyldighet är därför att påverka ekonomin för att fördela resurserna på ett sätt som gynnar den inhemska produktionen och den nationella ekonomin

Syn på världen

Världen och den internationella arenan präglas av anarki och därmed konflikt. Länder tävlar och konkurrerar om önskvärda industrier med handelskonflikter som följd av denna konkurrens. Statens uppgift är därför att skydda mot yttre hot, såväl militära som handelsrelaterade.

Målet med den ekonomiska politiken

Öka statens makt på den internationella arenan genom protektionistiska skyddsåtgärder.

Liberal idealtyp

Syn på styrelsesätt

Staten bör ingripa så lite som möjligt i ekonomiska angelägenheter. Den primära uppgiften för staten är att upprätthålla äganderätten och underlätta marknadsbaserad handel.

Syn på världen

Världen och den internationella arenan präglas av anarki harmoni. Den internationella ekonomin ger fördelar för samtliga stater och frihandel är eftersträvansvärt för att stärka både intersubjektivitet och välfärd.

Målet med den ekonomiska politiken

Stärka den sociala välfärden med hjälp av frihandel, hög effektivitet och en effektiv konkurrens.

2.4 Material

Materialet som analyserats för att undersöka huruvida utformningen av CAP tar utgångspunkt i en idémässig grund utgörs av det underlag som stadgar CAPs rättsliga grund. Den rättsliga grunden för den gemensamma jordbrukspolitiken upprättas dels i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF), även kallat Romfördraget, samt i fyra föreskrifter för de olika delarna av CAP. De fyra föreskrifterna antar karaktären av så kallade EU-förordningar, vilka till skillnad från EU-direktiv är en bindande rättsakt som alla EU-länder ska tillämpa i sin helhet (Hix & Høyland 2011, s. 78). Då direktiv, beslut rekommendationer och yttranden ej innebär samma typ av rättsliga skyldigheter för medlemsländerna motiveras valet av förordningarna som material härav. Vidare motiveras valet av att det framträder som tämligen utforskat. Tidigare undersökningar vilka utgått ifrån CAP som studieobjekt har valt att studera politiska partiers ståndpunkter och argument eller officiella uttalanden och debatter från olika institutioner i unionen. Analyser där den rättsliga grunden för CAP undersöks utgör emellertid en forskningslucka vilket motiverar materialvalet och stärker undersökningens principiella relevans. Uppsatsens teoretiska ramverk grundas i litteratur rörande de båda idétraditionerna merkantilism och liberalism. Materialet för detta avsnitt har hämtats ifrån ett flertal olika verk i syfte att få en bred och övergripande bild av respektive teori. För en betydande del av avsnittet har Theodore Cohns verk *Global Political Economy* (2012) använts och för framtagandet av uppsatsens analytiska ramverk har Thomas Oatleys bok *International Political Economy* (2010) använts som förlaga.

2.4.1 Urval och avgränsningar

De förordningar som analyserats trädde i kraft år 2013 och reglerar handlingsprogrammet kallat "CAP 2014 – 2020", det vill säga de nu gällande regulatorerna för den gemensamma jordbrukspolitiken. Den gemensamma jordbrukspolitiken är en del av den så kallade Europa 2020-strategin, EU:s gemensamma strategi för tillväxt och sysselsättning, och nya reformer för CAP sker först efter denna tidsperiod (European Commission 2018). Då CAP 2014-2020 är den nu gällande strategin och nya förändringar sker först år 2020 har det studerade materialet utgjort en naturlig avgränsning för undersökningens tidsspann. Då det är innehållet i de gällande förordningarna som utgör undersökningens primära fokus har historiska jämförelser utelämnats liksom mer diskursiva diskussioner. För att öka förståelsen för de idémässiga föreställningar som kan ligga till grund för förordningarnas utformning presenteras emellertid en historiska överblick över CAP som gemensamt politikområde i EU under avsnitt 3.3.

Undersökningens teoriavsnitt fokuserar på två huvudsakliga aspekter för merkantilism och liberalism vilka identifierats som väsentliga inom ramen för uppsatsens frågeställning; synen på internationellt samarbete samt idétraditionerna som ekonomiska idéströmningarna. Denna avgränsning har gjorts då CAP

framförallt utgörs av ekonomiska strategier vilka kan analyseras utifrån olika ekonomiska ställningstagande grundade i olika idétraditioner. Vidare utgörs och påverkas CAP till stor del av den handelspolitik som förs vilken torde vara styrd av olika syn på internationella relationer. Därmed har aspekter som är karakteristiska för de olika idétraditionerna men mindre relevanta för undersökningen valts bort. Detta gäller exempelvis olika syn på frihet, rättigheter och skyldigheter. Även mer relevanta aspekter av teorierna som kan tänkas värdefulla att undersöka i relation till CAP har valts bort på grund av ett begränsat utrymme. Härtill hör exempelvis olika syn på rättvis fördelning.

Slutligen har analysen centrerat kring de idealtyper som tagits fram för undersökningen och textmaterialet lästs utifrån de indikatorer som urskilts för respektive idealtyp i analysramverket. Argument som kan kopplas till de båda idéramverken men som faller utanför de olika idealtyperna har således inte diskuterats. Inte heller eventuella uttryck för andra idétraditioner har lämnats något utrymme. Tänkbara sådana är exempelvis uttryck för en välfärdsmodell eller ekonomisk strategi vilken närmar sig andra idéperspektiv såsom socialism.

2.4.2 Källkritik

Materialvalet grundar sig i strävan efter att undersöka huruvida ytliga och polariserade konflikter kring CAP även kan anses inbäddade i fördragen. Detta för att nå större förståelse för varför och när konflikter uppstår. De rättsakter som används för nå målet i EU-fördragen består av förordningar direktiv, beslut, rekommendationer och yttranden där en del är bindande och andra inte. Vissa av rättsakterna gäller för samtliga EU-länder medan andra bara gäller för ett fåtal (Hix & Høyland 2011, s. 78). Då förordningarna är bindande rättsakter som alla EU-länder ska tillämpa i sin helhet har avgränsningen för materialvalet motiverats härav.

Det faktum att textmaterialet utgörs av bindande lagtexter resulterar i ett antal källkritiska reflektioner som börs ta i beaktning. Trots att typen av studerat material alltjämt utformas på ett sätt så att tolkningsutrymmet begränsas, representerar juridiska föreskrifter oundvikligen uttryck för rådande samhällsnormer. Detta då de syftar till att reglera och styra samhällen enligt särskilda föreställningar och syften. Då syftet är att finna uttryck för idéer och motiv som kan tänkas ligga till grund för olika föreskrifter utgör detta snarast en fördel för undersökningen. Det bör emellertid tas i beaktning att forskaren själv oundvikligen formas av de rådande normerna och att det således finns en risk att materialet övertolkas för att passa in i en på förhand konstruerad modell (Bergström & Boréus 2012, s.166). Det intersubjektivitetsproblem som aktualiseras härmed och hur denna undersökning avser att bemöta detta problem har diskuterats närmare under metodavsnitt 2.3.

3 Teori

I detta avsnitt kommer de idéperspektiv som ligger till grund för uppsatsens analysapart att presenteras. Inledningsvis presenteras en översikt över tidigare forskning. Härfter redogörs för de båda idétraditionerna merkantilism och liberalism vilket övergår i en kontextualisering av CAP. Genom att redogöra för dess historiska utveckling som policyområde möjliggörs en precisering av de idealtyper som härleds från teoriavsnittet. Avslutningsvis presenteras undersökningens analytiska ramverk enligt den operationalisering som gjorts med hjälp av teoriavsnittet.

3.1 Tidigare forskning

Gällande EUs inre marknad finns studier vilka pekar på en liberal agenda liksom en neoliberal vision för den ekonomiska politiken (Schimmelfenning & Sedelmeier 2002; De ville 2013). Mer omfattande studier kring de mer avgränsade politikområdena där de idémässiga spänningarna är mer framträdande eller motsägelsefulla saknas emellertid där CAP inte utgör något undantag. Bristen på en mer omfattande litteratur har bland annat förklarats med det faktum att empirisk forskning inom europastudier främst fokuserat på politiska beteenden, resultat och institutioner (se till exempel Rohrschneider & Whitefield 2015; Roodujin 2015). Mer teoretiskt drivna forskare har istället intresserat sig för abstrakta normativa frågor som rör teman som demokrati, legitimitet och rättvisa (se till exempel Müller 2015; Schimmelfennig 2014). Trots att en betydande del av debatten kring CAP rör motsättningen mellan EUs mer liberala framtoning och den gemensamma jordbrukspolitikens protektionistiska karaktär (Tran, 2011) tycks tidigare studier även på detta område motiverade av andra frågeställningar än den ideologiska konflikten. Möjligen beror detta på att frågan i stor utsträckning blivit politiserad och att andra typer av undersökningar ansetts mer angelägna. Flera studier har exempelvis utgått ifrån de konsekvenser som den gemensamma jordbrukspolitikens sägs ha på den ekonomiska utvecklingen i utvecklingsländer (Matthews 2008; Carbone & Keijzer 2016) och de interna motsättningar som finns kring reformarbetet av CAP (Greer 2017; Ciaian, Kancs & Espinosa 2017).

Forskningsläget för jämförelser mellan merkantilism och liberalism består främst av översiktligt litteratur på ämnet global politisk ekonomi. Hit hör bland annat Thomas Oatleys (2010) och Theodore H Cohns (2012) verk vari författarna presenterar och systematiskt jämför olika teorier inom studiet av internationell

politik och ekonomiska strukturer. Forskningen kring merkantilismen i en nutida kontext är begränsad och istället utgörs forskningsfältet primärt av studier kring merkantilismens historiska utveckling (se exempelvis Magnusson 1999; Boyle 2008). Undersökningar vilka lyfter protektionism i en nutida kontext fokuserar inte sällan på handelskonflikter, vanligen med USA eller länder i Asien som studieobjekt (Abboushi, 2010; Sango 1999)

3.2 Merkantilism

De ekonomiska strömningar som idag faller under begreppet var framförallt dominerande i 1500-1700-talens Europa och spelade en central roll i nationalstatens framväxt efter feodalsamhällets sammanbrott (Cohn 2012, s.19). Merkantilister vid tiden såg ett starkt samband mellan politik och ekonomi och betraktade såväl makt som rikedom som ett essentiellt mål för ett lands nationella policy (Rystad 2000, s.116-119). Förespråkarna för den merkantilistiska handelsstrategin menade att stater, i syfte att öka sin makt, borde använda dess guld- och silverreserver för att utöka sin militära styrka, anlita legosoldater och utöva inflytande över allierade och fiender (Cohn 2012, s.59). Behovet av guld och silver var därmed stort vilket resulterade i staters behov av att skapa handelsfördelar gentemot andra stater med samma strävan (se avsnitt 4.3.2).

En kombination av politiska och ekonomiska utvecklingskedan resulterade under 1700-talets andra hälft i att de merkantilistiska idéströmningarna ifrågasattes och så småningom ersattes med nya ekonomiska modeller (Frieden 2012, s.20-21). Bland annat innebar napoleonkrigens slut en större stabilitet på kontinenten Europa och argumenten för merkantilismens militära fokus bleknade. För utvecklingen av de ekonomiska strukturerna spelade framväxten av den moderna industrin möjligen störst roll. Under 1700 och 1800-talen förändrades tillverkningsmetoderna drastiskt i framförallt Storbritannien och norra Europa och nya industrier kunde snart utkonkurrera dess motståndare på praktiskt taget samtliga marknader. Merkantilistiska handelshinder ansågs således utgöra ett hinder för stora potentiella vinster vilka identifierades bland annat av Adam Smith (Frieden 2012, s.21).

Trots att merkantilismen till stor del ersattes av de liberala ekonomiska strategier som fick spridning under 1800-talet kan merkantilistiska tendenser urskiljas bland länder även i dag. Forskning visar exempelvis att stater tenderar att vidta mer protektionistiska åtgärder vid ekonomiska kriser och många länder skyddar ännu den egna industrin med hjälp av exempelvis tullar eller importkvoter (Balaam & Veseth, 2008 s.27). Protektionism försvåras emellertid i dagens globaliserade värld då en majoritet av världens stater är bundna till andra stater genom internationella organisationer så som World Trade Organization (WTO), och International Monetary Fond (IMF) och Världsbanken.

3.2.1 Perspektiv på internationella relationer

Merkantilismens strävan efter att med hjälp av olika handelsstrategier stärka den egna statens makt kan kopplas till realismen, vilken tillsammans med liberalismen och konstruktivism hör till de mer framträdande teoretiska perspektiven inom studiet av internationell politik (Cohn 2012, s.59). Den realistiska skolbildningen fokuserar framförallt på stater som de främsta aktörerna i det internationella systemet, vilka anses agera i ett anarkiskt system (Hall 2014, s 53). Då det saknas en övergripande internationell auktoritet kan ingen stat ta sin säkerhet för given varför det råder ett ständigt tillstånd av faktiskt eller potentiellt krig mellan olika stater i världen (Burchill 2013 s. 35). Som ett resultat av det anarkiska tillståndet anses internationell politik präglas krig, konflikt och misstänksamhet.

Även merkantilismen framhåller vikten av att stärka den egna statens makt och säkerhet men fokuserar, till skillnad från realismen, inte främst på militär säkerhet och styrka utan på handelspolitiska åtgärder som syftar till att stärka den egna statens ekonomi (Cohn 2012, s. 60). Kärnan i den merkantilistiska idétraditionen ligger således i de protektionistiska åtgärder som förespråkas för att uppnå välbefinnande och säkerhet i strävan efter att stärka den egna staten (Cohn 2012, s.60-61)

Synen på internationellt samarbete och handel är starkt sammankopplad med det förhållningssätt gentemot det internationella systemet som merkantilismen delar med realismen. Då det enligt de båda idétraditionerna råder anarki mellan stater präglas synen på internationellt samarbete av pessimism bland annat då motiven för samarbete anses vara att vinstmaximera för egen räkning (Tallberg 2014 s.211). Samarbete betraktas emellertid som möjligt under vissa specifika omständigheter exempelvis i det fall en hegemon dominerar och upprätthåller samarbetsformerna (Hall, 2014 s. 59). Detsamma gäller således för världsmarknaden där det endast anses kunna råda ett lugn i det fall det finns en dominerande stat. Eftersom det är omöjligt för alla stater att samtidigt uppnå en handelsbalans betraktar merkantilister internationella relationer som ett nollsummespel där relativa fördelar är mer framträdande än absoluta sådana (Cohn 2012, s.59)

3.2.2 Merkantilism som ekonomisk idéströmning

Frihandel på en öppen marknad utan en dominerande hegemon innebär enligt den merkantilistiska idétraditionen att stater blir beroende av varandra. Genom att ingå i ekonomiska samarbeten med andra stater kan dessa dra fördel av den egna statens svagheter, varför de bör undvikas i så stor utsträckning som möjligt (Bengtsson, 2014 s. 281).

I stället för handelsförbindelser med andra stater bör de nationella parlamenten fokusera på att skydda den inhemska industrin och handeln i syfte att kunna konkurrera i det anarkistiska systemet (Frieden 2012, s.19-20).

De handelsfördelar som förespråkades under tidigmodern tid kunde enligt ekonomiska teoretiker uppnås på följande sätt; genom att öka importen och minska exporten av tillverkat gods, genom att begränsa exporten av teknisk expertis och råvaror i syfte att hindra andra staters industriella utveckling samt genom att enbart importera de råvaror som var nödvändiga för att minska kostnaderna för den inhemska produktionen (Cohn 2012, s.59). Den ekonomiska politiken bör således enligt idétraditionen utformas på ett sådant sätt att de verksamheter som skyddar de nationella intressena gynnas medan de som inte främjar dessa bör ges mindre resurser. Denna strategi föranleder att staten inte anses överlämna ansvaret för ekonomin till en fri marknad då denna inte kommer att anpassas och formas efter protektionistiska prioriteringar.

3.3 Liberalism

Liberalismen hör till de mest inflytelserika politiska idéströmningarna sedan den moderna demokratins framväxt i upplysningstidens Europa. Inom politisk filosofi framhålls rätten till frihet, liv och egendom som ideologiska grundpelare och som central frågeställning framträder frågan om hur människor kan samexistera som fria och jämlika (Brennan & Tomasi 2012, s. 115-117).

Liberalismen utgör ett mycket brett spektrum av idéer, varför den kan betraktas som svårdefinierbar och problematisk att avgränsa. Idétraditionen har kategoriserats både som en mer filosofisk idétradition liksom en politisk ideologi (Wall 2015, s.1), men kommer för uppsatsens analys framförallt att begränsas till två områden; liberalism som perspektiv på internationella relationer och liberalism som ekonomisk idéströmning.

3.3.1 Perspektiv på internationella relationer

Liberalismen utgör möjligen i än högre grad än realismen en av de mest framträdande teoretiska perspektiven inom studiet av internationell politik (Burchill 2013, s.57). Idétraditionen sägs alltså representera ett optimistiskt förhållningssätt gentemot internationella samarbetsformer vilket bland annat grundar sig i teorin om den demokratiska freden. Teorin gör gällande att demokratiska stater inte har samma incitament för att kriga mot varandra bland annat på grund av det i liberalismen som ideologi finns en inneboende motvilja till konflikt (Ericson 2014, s. 76-77). Multilaterala samarbetsformer betraktas således som önskvärdt i syfte att sprida de liberala värdena och därmed en liberal demokrati, (Ericson 2014, s.76). Vidare anses internationellt samarbete möjliggöra bekämpandet av fattigdom, diktaturer och religiös konservatism varför ett utilitaristisk utgångspunkt kan urskiljas (Parker 2014, s. 394).

Statens uppgifter bör enligt liberalismen begränsas till ett minimum med den primära uppgiften att upprätthålla lag och ordning. Till skillnad från merkantilismen betraktar liberalismen inte stater som de enda viktiga aktörerna och framhåller istället att den internationella arenan influeras av ett flertal aktörer och internationella institutioner (Ericson 2014, s.67). Ståndpunkten ligger till grund för det som inom studiet av internationella relationer kallas liberal institutionalism vilket bland annat innebär att internationella institutioner som FN, NATO och EU möjliggör och förstärker samarbete mellan stater. Stater betraktas således som rationella och agerar tillsammans med en uppsättning andra aktörer i ett anarkiskt men dock samarbetsinriktat system (Burchill 2013, s.75).

3.3.2 Liberalism som ekonomisk idéströmning

Den ekonomiska politik som vanligen förknippas med liberalismen utgår från den inriktning som introducerades under 1900-talet kallad nyliberalismen. Begreppet förknippas ofta med uppmaningen om en fri marknad och privatiseringar liksom begreppet laissez-faire, vilket innebär att individer och företag anses få besluta fritt om ekonomiska avväganden utan inblandning från staten (Nyberg 2016, s. 194). Ett framträdande inslag i den ekonomiska nyliberalismen är värdet av komparativa fördelar. Begreppet beskriver den nationalekonomiska teori som används för att förklara handelsmönster och vinster av handel och framhåller bland annat värdet av specialisering (Ravenhill 2016, s.107). Genom skillnader i teknik och resurstillgångar utvecklar länder komparativa fördelar vilket gynnar specialisering i de branscher där fördelarna finns. För de varor där komparativa fördelar saknas tjänar länder istället på att importera varor vilket motiverar internationell handel. Medan merkantilismen ser värdet av att i så stor utsträckning som möjligt uppnå autarki menar förespråkarna för ekonomisk liberalism således att olika regioner, länder och producenter bör fokusera på en specialisering i de områden och för de varor där de har naturliga styrkor (Carbaugh 2013, s. 32). Även i det fall det egna landet utsätts för konkurrens förespråkas frihandel därför som handelsstrategi (Bengtsson, 2014 s. 282- 283).

Förhållningssättet kan förstås utifrån argumentet om interdependens vilket innebär att stater realiserar gemensamma fördelar genom samarbete och ett ömsesidigt beroende (Ericson, 2014 s.74). Trots eventuella negativa effekter på den inhemska ekonomin motiveras internationellt samarbete och frihandel av det faktum att interdependens länder emellan leder till politisk stabilitet och minskar risken för konflikt. Ju fler länder som ingår i samarbetet desto större grad av interdependens vilket motiverar en utvidgning av antalet frihandelsavtal och möjligen förklarar det ständigt ökande antal länder som ansluter sig till WTO (Bengtsson, 2014 s. 292). Behovet av interdependens förklaras ofta utifrån en rationalistisk analys med utgångspunkt i nationalekonomisk spelteori kallad "fångarnas dilemma" (Little, 2005, s. 378). Teorin räknas som en av grundstenarna inom liberal institutionalism och illustrerar hur samarbete mellan stater bör

betraktas som den mest fördelaktiga strategin i det internationella systemet samtidigt som detta försvåras av misstänksamhet parterna emellan. Om två parter föredrar samarbete framför egen vinstmaximering gynnas de ömsesidigt i längden. Om en av parterna däremot agerar utifrån egen vinstmaximering samtidigt som den andre aktören söker samarbete kommer den vinstmaximerande parten att vinna på detta initialt (Little 2005, s. 378). Robert Axelrod menar att det som blir avgörande för att parterna trots allt ska välja att samarbeta ligger i tidsaspekten där en utsträckning av tidsperioden ökar sannolikheten för samarbete eftersom beslut fattas mer långsiktigt (Aggestam, 2014 s. 190). Här ligger möjligen delar av förklaringen till den mer positiva inställning som liberalismens företrädare uttryckt för det europeiska samarbetet då EU bygger på ett långsiktigt samarbete och incitamenten för att arbeta för alla medlemsländers bästa därför är större. Avslutningsvis syftar de nyliberala ekonomiska strategierna till att främja den sociala välfärden för så många som möjligt. Den välfärdsmodell som förespråkas av liberalismen innebär till skillnad från socialdemokratins en begränsad och behovsprövade modell (Adema & Whiteford 2010, s.123) där marknaden löser välfärdsrelaterade problem och behov. För att möta de behov som uppstår på marknaden och stärka den sociala välfärden på en global nivå förespråkas således handel och en effektiv marknadsekonomi som de främsta medlen för att uppnå detta.

3.4 CAP

Efter det trauma som andra världskriget innebar med omfattande förödelse och hungersnöd upprättades CAP delvis baserat på grundtanken om en europeisk ekonomisk gemenskap (EEG) vilken skulle vara självförsörjande på livsmedel (Snyder 2013, s. 484). Även om CAP till stor del kom att bygga vidare på den nationella jordbrukspolitik som fördes i medlemsländerna före krigets utbrott, kom den snabbt att bli en viktig del av det europeiska välfärdsbygget då det utvidgades till att även omfatta landsbygden och jordbrukssektorn (Snyder 2013, s. 484). En grundläggande idé utarbetades där den offentliga politiken skulle stödja livsmedelsproduktionen inom gemenskapen och reglera tillgången till marknaderna.

Romfördraget från år 1957 stadgade att den gemensamma marknaden vilken innebär fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital även skulle omfatta jordbruket och handel med jordbruksprodukter. I fördraget fastslogs även att jordbruksprodukter, till skillnad från industrivaror, skulle omfattas av en gemensam politik och gemensamma policyer varför ett regelverk med benämningen *Common Agricultural Policy* upprättades (Romfördraget 1957: artikel 38)

Det huvudsakliga målet för den gemensamma jordbrukspolitik var att öka och effektivisera produktiviteten inom livsmedelssektorn i syfte att garantera en god levnadsstandard för lantbrukarna, stabilisera marknaden, säkerställa tillgången

på mat och hålla nere priserna (Snyder 2013, s. 485). För att uppnå målet med en ökad produktion utformades CAP som en rad policyer vilka var inriktade på att modernisera lantbruket. För att stabilisera priserna och samtidigt garantera inkomster till producenterna fastställdes så kallade interventionspriser (Snyder 2013, s. 485). Inom CAP innebar detta det pris som nationella interventionsorgan i EU blev skyldiga att köpa en viss vara för oavsett den egentliga prisnivån på marknaden. När marknadspriserna för särskilda jordbruksprodukter föll under en förutbestämd nivå skulle medlemsstaternas offentliga myndigheter ingripa. Detta för att stabilisera marknaden genom att köpa överskottstillgångar som sedan kunde lagras tills en marknadsprisökning inträffade.

Moderniseringsprocessen visade sig vara mycket effektiv och målet om en säkrad livsmedelsförsörjning kunde uppnås relativt snabbt. I kombination med garanterade minimipriser resulterade effektiviseringen i ett stort överskott av livsmedel vilket ledde till så kallade "spannmålsberg" (Snyder 2013, s. 485 - 486). Uttrycket hänsyftar på de stora mängder av jordbruksprodukter som inte gick att sälja som ett resultat av en bristande efterfrågan i förhållande till mängden tillgängliga varor. Problematiken ledde så småningom fram till en första reformperiod under 1980-talets början då åtgärder vidtogs för att styra utbudet av varor i ett försök att anpassa produktionen efter marknadens behov (Europeiska kommissionen, 2012).

Den så kallade Uruguayrundan utgjorde den åttonde rundan under de internationella förhandlingarna inom General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) och innebar förändringar för CAP (Snyder 2013, s. 487). Förhandlingar som pågick mellan 1986 och 1993 bröt samman mellan USA och EU år 1990 då ett dödläge nåddes i frågan om jordbruket. Misslyckandet med att uppnå en ökad liberalisering av marknaderna för jordbruksprodukter resulterade i att USA tillsammans med andra länder satte press på EU att minska jordbruksstödet som en del av utvecklingsagendan inför WTO-förhandlingarna i Doha 2001. År 1998 utfärdade således kommissionen en handlingsplan vilken banade väg för vidare reformer av CAP (Snyder 2013, s. 487- 488). Under 1999 beslutade det Europeiska rådet att minska det ekonomiska bidraget och året därpå ställde man om från marknadsstöd till producentstöd.

Den gemensamma jordbrukspolitiken har mötts av stor kritik allt sedan dess införande bland annat då fördelningen av bidragen ansetts ojämlig och då det endast anses gynna de redan rika jordbruksföretagen snarare än att skydda små lantbrukare och stötta landsbygden. Försök till reformer av CAP har gjorts vid ett flertal tillfällen, men har inte sällan kört fast i en till synes svårlöslig debatt på grund av frågans komplexitet. Förutom att trygga matförsörjningen i Europa tjänar CAP nämligen en rad andra mer eller mindre idealistiska syften som tycks svåra att uppnå samtidigt utan att behöva landa i olika kompromisser. Kritiker har pekat på det faktum att delar av CAP fungerar som en ersättning för utebliven vinst snarare än bidrag då lantbruket undanhålls från principen om frihandel och prissättningen som skulle följa av denna. Många menar således att en utjämning och minskning av bidragen utan mer omfattande förändringar i jordbrukspolitiken skulle få ödesdigra

konsekvenser med de rådande förhållandena vilket framförts även i den svenska debatten.

3.5 Analysramverk

För härledning av undersökningens idealtyper har den tabell som ställts upp av Oatley använts för att utläsa idéperspektivens mest centrala delar. När de båda idéperspektiven schematiskt ställs mot varandra kan det enligt Oatley urskiljas fyra huvudsakliga skiljelinjer; huvudaktör, statens roll, världsbild samt mål med den ekonomiska politiken (Oatley 2010, s.10) För denna undersökning har Oatleys idealtyper anpassats till CAP i syfte att precisera ramverket och gå in på djupet i idéerna. Precisionen av ramverket har gjorts genom en operationalisering utifrån de konfliktlinjer och bestämmelser som urskilts från CAP liksom idétraditionerna merkantilism och liberalism utifrån det teoretiska ramverket (avsnitt 3.1 t.o.m. 3.4). Som en del i precisionen av analysramverket har aktörsperspektivet utelämnats då analysen visade att undersökningens material ej tillhandahåller information om denna idealtyp. Nedan presenteras undersökningens analytiska ramverk enligt den operationalisering och precisering som gjorts.

	Merkantilism	Liberalism
<i>Syn på världen</i>	Konflikt: länder tävlar om önskvärda industrier, risk för handelskonflikter till följd av denna konkurrens	Harmoni: Den internationella ekonomin ger fördelar för alla länder. Utmaningen ligger i att skapa en politisk ram som gör det möjligt för länder att realisera dessa fördelar
<i>Syn på styrelsesätt</i>	Påverka ekonomin för att fördela resurserna	Upprätthålla äganderätten för att underlätta marknadsbaserad handel
<i>Mål med den ekonomiska politiken</i>	Öka statens makt på den internationella arenan genom att verka för självförsörjning, öka export men minska import, skydda de nationella intressena och bra priser för producenten	Stärka den sociala välfärden genom frihandel, effektivitet, god konkurrens, och bra priser för konsumenten

4 Analys

I det följande kommer de tre idealtyperna härledda från det teoretiska ramverket och Oatleys schematiska uppställning att analyseras. Respektive idealtyp diskuteras under separata avsnitt vilka avrundas med en sammanfattning av analysavsnittets resultat. Analysen övergår herefter i uppsatsens avslutande del och slutdiskussion där undersökningens sammanlagda resultat sammanfattas och reflektioner kring dessa utvecklas.

4.1 Syn på världen

I detta första analysavsnitt kommer undersökningens material analyseras utifrån de indikatorer som identifierats för idealtypen. Dessa är till stor del kopplade till perspektiv på internationell politik varför analysen i stor utsträckning kommer ta avstamp i de olika idéperspektivens syn på internationellt samarbete. Härigenom nås olika uttryck för motiven till internationellt samarbete alternativt uttryck för behovet av protektionism grundade i det teoretiska ramverket.

I förordningen för *upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter* (Förordning (EU) nr 1308/2013) går att finna uttryck för behovet av en utökad liberalisering av marknaden i syfte att åstadkomma en ökad ekonomisk tillväxt och en förbättrad levnadsstandard.

För att stabilisera marknaderna och tillförsäkra jordbruksbefolkningarna en skälig levnadsstandard har ett differentierat system för marknadsstöd för de olika sektorerna utvecklats [...] (Förordning (EU) nr 1308/2013, artikel 10).

Framförallt framhålls vikten av att iaktta internationella bestämmelser och fullgöra de skyldigheter som följer av WTO:s jordbruksavtal (Förordning (EU) nr 1308/2013, artikel 201). Då dessa avtal riktar sig mot länder på ett globalt plan kan liberala tendenser utläsas vilka tar sig uttryck som argument för att internationella avtal gör det möjligt för länder att realisera fördelar. Indikatorer som talar för den liberala idealtyp uttrycks även i Romfördraget (EUF) där det fastslås att jordbrukspolitiken ska ha som mål att

[...]höja produktiviteten inom jordbruket genom att främja tekniska framsteg och genom att trygga en rationell utveckling av jordbruksproduktionen och ett optimalt utnyttjande av produktionsfaktorerna, särskilt arbetskraften (Romfördraget 1957: artikel 39)

I fördraget fastslås även att unionen har för avsikt att avveckla restriktionerna i den internationella handeln och genomdriva gemensamma mål enligt principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens.

För att de mål som anges i artikel 3 i fördraget om Europeiska unionen ska uppnås ska medlemsstaternas och unionens verksamhet, på de villkor som anges i fördragen, innefatta förändring av en ekonomisk politik som baseras på en nära samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik, på den inre marknaden och på fastställda gemensamma mål och som bedrivs enligt principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens. (Romfördraget 1957: artikel 119)

Den världsbild som framträder hos merkantilismen, där länder konkurrerar med varandra om eftertraktade industrier och med handelskonflikter som följd, framträder inte heller uttryckligen i materialet. Däremot finns tydliga indikatorer på en strävan efter att öka medlemsländernas konkurrenskraft och att stärka det regionala samarbetet gentemot omvärlden. En stor del av det studerade materialet presenterar regleringar för olika typer av stödåtgärder vilka syftar till att gynna den inre marknaden även i de fall då komparativa fördelar är sämre eller helt saknas. Exempelvis förespråkas nyttjandet av temaprogram vilka syftar till att stödja och utveckla områden inom unionen där produktionen försvåras av naturliga hinder såsom svåra klimatförhållanden, branta backar i bergsområden eller dålig markproduktivitet (Förordning (EU) nr 1305/2013, artikel 25).

Möjligen kan dessa stödåtgärder betraktas som ett sätt att skydda unionens producenter i syfte att stärka eller upprätthålla unionens maktposition på den globala arenan vartill vi återkommer i avsnittet för målet med den ekonomiska politiken. Trots att unionen tar sig angelägen om att inte förknippas med mer protektionistiska idégrunder befästs dessa alltså härigenom i fördragen vilka utgör själva ramverket för jordbrukspolitiken. En motsättning framträder således då en önskan om att *undvika* att förknippas med den merkantilistiska agendan samtidigt går att urskilja i samma fördrag. Detta tar sig uttryck bland annat genom en uppmaning om större transparens (Förordning (EU) nr 1305/2013, artikel 56) för det regionala samarbetet men även för "tredje länder". Sannolikt syftar en ökad transparens till att möta kritiken kring unionens protektionistiska drag, då man genom att ge aktörer större inblick i olika handelsstrategier önskar bryta föreställningen om EU som en isolerad enhet skyddad från skadliga marknadskrafter.

Sammantaget tycks det gå att urskilja en spänning mellan behovet av att skydda den inhemska produktionen, möjligen som ett uttryck för synen på samhället som präglad av konflikt och konkurrens, och synen på en internationell ekonomi som förutsättningar för att skapa fördelar för alla länder. Liberala tendenser återfinns i strävan efter att öppna upp den internationella handelsmarknaden liksom i önskan om att skapa en ökad transparens. Samtidigt premieras ekonomiska stödåtgärder vilka närmar sig den merkantilistiska idealtypen för synen på samhället. Här framträder således en konflikt inbäddad i fördragen vilken kan härledas till bakomliggande idémässiga värdegrunder.

4.2 Syn på styrelsesätt

I följande analysavsnitt kommer det rättsliga ramverket för CAP analyserat utifrån de indikatorer som identifierats för idealtypen *syn på världen*. Detta innebär således en läsning av materialet vilken söker identifiera synen på statens uppgifter och roll. För att undersöka uttryck för bakomliggande idémässiga argument i synen på styrelsesätt har materialet läst utifrån olika syn på medlemsstaternas och unionens roll i styrningen av CAP. Idealtyperna härledda från Oatleys operationella ramverk för liberalism och merkantilism lägger framförallt vikt vid statens roll och befogenheter för den ekonomiska politiken. Detta analysavsnitt återkommer till denna aspekt av synen på styrelsesätt men föregås nedan av en reflektion kring synen på över- och mellanstatlighet.

Synen på styrelsesätt enligt idealtypsmodellen handlar mindre om konstitutionella bestämmelser eller organisationsformer för en demokrati och mer om synen på vilka befogenheter en stat bör ha. Diskussionen kring EU som en över- eller mellanstatlig institution aktualiseras således varför tecken på uttryck för detta har undersökts. Flera artiklar i de undersökta förordningarna nämner behovet av att flytta ansvaret för särskilda områden från medlemsländerna och till kommissionen. En motivering för detta tycks vara att stärka rättssäkerheten vilken motiveras med den återkommande formuleringen;

I syfte att säkerställa rättssäkerheten bör befogenheten att anta vissa akter delegeras till kommissionen med avseende på [...] (Förordning (EU) nr 1307/2013, artikel 7, 29)

Ökade befogenheter för kommissionen motiveras vidare av att åtgärden anses garantera skydd av jordbrukarnas rättigheter (Förordning (EU) nr 1307/2013, artikel 11) liksom av det faktum att det betraktas som nödvändigt för att säkerställa en god förvaltning av det olika formerna för ekonomiskt stöd (Förordning (EU) nr 1307/2013, artikel 30). Det tycks således gå att urskilja uttryck för behovet av överstatlig styrning vilket i sig indikerar en syn på ett styrelsesätt vars primära syfte är att skydda staten, eller i detta fall unionen, utifrån prioriteringen att bevara dess säkerhet och makt. Genom att överlåta befogenheter till kommissionen tycks syftet vara att effektivisera styrningen för att därigenom värna om unionens ekonomiska säkerhet vilket närmar sig den merkantilistisk idealtypen. Detta torde emellertid gälla *enbart* i det fall merkantilismen antas gälla för hela unionen och inte för de enskilda medlemsländerna då EUs överstatliga drag anses mindre önskvärda i enskilda staters strävan efter suveränitet.

Strävan efter en mer centraliserad eller överstatlig styrning står i kontrast till den liberala föreställningen om en minimal statlig inblandning där statens primära uppgift istället betraktas som vikten av upprätthållandet av äganderätten och självbestämmanderätten. En acceptans av EUs överstatliga drag motsäger emellertid ej en liberal agenda då detta kan förstås utifrån den grundläggande idén

om interdependens liksom utifrån teorin om den demokratiska freden vilka presenterades under teoriavsnittet (se avsnitt 3.2.1). Tillsammans tillhandahåller de båda resonemangen tänkbara incitament för medlemsländerna att ge upp eller kompromissa deras suveränitet. Genom att överlämna befogenheter till EUs beslutande organ skapas en ökad interdependens medlemsländerna emellan liksom gentemot aktörer utanför unionen vilket främjar fredsskapande förutsättningar och effekter. Dessa fredsskapande effekter kan i sin tur antas gynna en marknadsbaserad handel och främja en öppen marknad till följd av en lägre grad av mistänksamhet och osäkerhet inom det internationella systemet.

Tendenserna för överstatlig styrning kan emellertid ifrågasättas av de klausuler som befäster jordbrukarnas och medlemsländernas självbestämmanderätt och möjlighet att själva utforma delar av jordbrukspolitiken utifrån vad som anses mest lämpligt i dessa länder.

[...] Det bör dock vara möjligt för medlemsstaterna att fastställa prioriteringskriterier. På grund av systemets karaktär bör de uppgifter som erhålls i samband med rådgivningen behandlas konfidentiellt, utom vid allvariga överträdelser av unionsrätten eller nationell rätt [...] (Förordning (EU) nr 1306/2013 artikel 12).

Nedan övergår analysen i en diskussion kring idealtyperna till grund för synen på staten med utgångspunkt i statens roll och befogenheter för den ekonomiska politiken.

Den merkantilistiska idealtypen visar att statens primära roll enligt idétraditionen är att påverka ekonomin genom att fördela resurserna i syfte att främja statens makt och härigenom skapa stabilitet i det anarkiska systemet. Formuleringar som uttrycker detta syfte återfinns ej i materialet, däremot finns flera exempel på konkreta åtgärder och handlingsprogram vilka innebär en fördelning av resurser på olika sätt (Förordning (EU) nr 1307/2013, artikel 10). Till dessa hör exempelvis direktstöd, marknadsstöd liksom bidrag och subventioner riktade mot olika sektorer och områden. Motivering bakom de olika formerna av ekonomiskt understöd tycks i de flesta fall grundas i en ambition att balansera marknaden och stabilisera marknadspriserna (Förordning (EU) nr 1308/2013, artikel 17). En ekonomisk omfördelning av unionens resurser betraktas som nödvändiga för att uppnå detta syfte och olika former av antingen överstatlig eller mer regional marknadsintervention förespråkas (Förordning (EU) nr 1308/2013, artikel 12).

Det faktum att unionen skyddar den inhemska marknaden genom särskilda ekonomiska stödåtgärder torde i sig betraktas som ett uttryck för merkantilistiska tendenser, eftersom detta utgör ett tydligt exempel på ett styrelsesätt som syftar till att påverka ekonomin för att fördela resurser. Enligt den merkantilistiska idétraditionen blir ekonomiska interventionsmedel nödvändiga och essentiella för att bevara statens självständighet genom att stärka den inhemska handeln vilket även är syftet med de former av ekonomiskt stöd som presenteras i CAP. Vidare förstärks behovet vid en utvidgad internationell handel eftersom konkurrensen ökar vilket berättigar staten att skydda nationella företag och industrier från hot utifrån (Bengtsson 2009, s. 284). Möjligen kan de observerade merkantilistiska tendenserna, i skepnaden av olika ekonomiska bidrag och uppmaningar om en

centraliserad förvaltning av ekonomiskt stöd, betraktas just i kontexten av en ökad globalisering. I samband med nationalstatens minskade betydelse (Burchill, 2013, s. 82-83) och utvidgningen av antalet frihandelsavtal mellan EU och omvärlden är det tänkbart att en oro för den inhemska marknadens konkurrenskraft stärkts vilket möjligen förklarar de merkantilistiska tendenser som befästs i förordningarna. Några tecken på en strävan efter att frångå de ekonomiska stödet finns ej och istället understryks lantbrukets sårbarhet inför oförutsägbara prisfluktuationer.

I syfte att ändamålsenligt och effektivt reagera på hot om marknadsstörningar som orsakas av kraftiga prisstegringar eller prisfall på interna eller externa marknader eller andra händelser och omständigheter som på ett väsentligt sätt stör eller hotar marknaden [...]bör befogenheten att anta vissa akter delegeras till kommissionen med avseende på att vidta de åtgärder som krävs för att ta itu med marknadssituationen, samtidigt som alla åtaganden som följer av ingångna internationella avtal ska iakttas och förutsatt att andra tillgängliga åtgärder enligt denna förordning förefaller vara otillräckliga [...] (Förordning (EU) nr 1308/2013, artikel 185).

Samtidigt finns andra bestämmelser i CAP som understryker de indikatorer som återfinns för liberalismen och dess syn på styrelsesätt där statens primära mål presenteras som behovet av att upprätthålla äganderätten för att underlätta marknadsbaserad handel. Flera artiklar i det studerade materialet understryker som tidigare nämnt medlemsländernas självbestämmanderätt och under avsnitt 5.1 kunde en strävan efter att öppna upp den internationella handelsmarknaden identifieras.

En applicering av idealtypen för detta analysavsnitt har resulterat i en undersökning av de delar av CAP som kanske främst förknippas med protektionism, nämligen det ekonomiska stöd som ges till lantbrukare i syfte att skydda den inre marknaden. En fördelning av unionens resurser i form av bidrag och stöd kan i sig tänkas ge uttryck för merkantilistiska tendenser, men även andra direkta formuleringar i textmaterialet styrker denna observation. Exempelvis fastläs uttryckligen att CAP syftar till att på ett effektivt sätt reagera på hot om marknadsstörningar som orsakas prisfluktuationer vilket går emot principen om en öppen marknad och istället placerar sig under kategorin för en merkantilistisk ekonomisk politik.

4.3 Målet med den ekonomiska politiken

I detta avslutande analysavsnitt kommer CAP analyseras utifrån indikatorerna för *målet med den ekonomiska politiken*. Genom att lägga idealtypen som ett rutnmönster över texten har analysen sökt hitta indikatorer vilka bland annat uttrycker strävan efter självförsörjning och att skydda de nationella intressena för den merkantilistiska idealtypen. För de liberala idealtypen har analysen sökt hitta indikatorer vilka bland annat visar en strävan efter att stärka den sociala välfärden och främja frihandel.

Inte heller för den ekonomiska politiken går det att urskilja direkta utsagor eller målsättningar som visar på uttryck för den ena eller andra idealtypen. Till skillnad från de två tidigare presenterade analysavsnitten går det emellertid att i högre utsträckning finna formuleringar vilka tycks anta en mer värderande karaktär för målet med den ekonomiska politiken. Värderande bör i denna kontext ej förstås som normativa utsagor utan snarare som syftesformuleringar vilka tycks uttrycka eller grunda sig i mer idealistiska syften och därmed kan tolkas mot bakgrund av merkantilism och liberalism. Detta går bland annat att utläsa från de artiklar som framhåller värdet av att stabilisera marknaderna i syfte att tillförsäkra jordbruksbefolkningarna en skälig levnadsstandard (Förordning (EU) nr 1308/2013, artikel 10) att säkerställa tillgången på mat och att stabilisera priserna. Vad en skälig levnadsstandard innebär preciseras inte ytterligare varför det föreligger läsaren att göra en del antaganden och dra slutsatser baserade på en samlad bild av de mål som presenteras i CAP. Bland annat poängteras målet om en levande landsbygd varför det kan antas att målsättningen om en skälig levnadsstandard inbegriper förutsättningar för en skälig levnadsstandard på landsbygden (se ex Förordning (EU) nr 1307/2013, artikel 13).

Medlemsstaterna bör emellertid tillåtas att bevilja direktstöd till mindre deltidjordbruk, eftersom de jordbrukarna direkt bidrar till landsbygdsområdenas livskraft. (Förordning (EU) nr 1307/2013, artikel 10)

Det är således tänkbart att dessa anspelar på rätten till tillgången till välfärdstjänster och till möjligheterna att arbeta och driva företag på landsbygden. Vidare kan det antas att målsättningen åsyftar en skälig inkomst och därmed på åtgärder som tryggar denna.

Vilka åtgärder som kan tänkas åsyftas för att uppnå syftet om en skälig levnadsstandard går ej att utläsa varför formuleringen framträder mer som ett ideal än en konkret målsättning. Som analysen tidigare visat framgår det emellertid att bidrag och subventioner som avser att gynna lantbruket på olika sätt betraktas som nödvändigt varför en möjlig slutsats blir att åtgärder vilka kan betraktas som protektionistiska rättfärdigas genom syftet att uppnå autarki och välfärd för unionens medborgare. Även artiklar som presenterar målet med en tryggad livsmedelssäkerhet inom unionen (Förordning (EU) nr 1308/2013, artikel 45,157viii) tycks peka mot en målsättning om autarki, det vill säga målet om

självförsörjning i syfte att öka statens makt på den internationella arenan. Detta då målsättningen antyder behovet av att reglera yttre gränser och skydda en inhemsk produktion vilken omfattas av andra kvalitetskrav än varor som produceras utanför unionen. Kopplat till dessa uttryck för värdet av att värna om europeiska kvalitetskrav är regleringar kring behovet av att

[...] bevara en biologisk mångfald och jobba för en förbättrad vattensäkerhet (Förordning (EU) nr 1307/2013, artikel 45).

Bidrag och subventioner som ett medel för att uppnå välfärd för lantbrukssektorn går sannolikt emot den idealtyp som presenterats för liberalismens mål med den ekonomiska politiken. Denna understryker visserligen vikten av att stärka välfärden, men medlen för att uppnå detta skiljer sig från merkantilismens. Som medel för att stärka välfärden uppmanar liberalismen till frihandel och god konkurrens för att därigenom öka tillväxt och den materiella standarden bland annat på grund av de skattemedel som genereras. Då dessa åtgärder sällan korrelerar med en skälig inkomst för producenten tycks det således härigenom gå att urskilja en motsättning i målet med den ekonomiska politiken. Å ena sidan framhålls det i förordningarna för CAP att en tryggad inkomst för unionens lantbrukare är av största vikt som ett delmål inom målet för en levande landsbygd. Å andra sidan framhålls värdet av låga priser för konsumenterna vilket uppnås genom frihandelsprincipen vilken i sin tur utsätter de europeiska lantbrukarna för en ökad konkurrens (Förordning (EU) nr 1308/2013, artikel 10).

En möjlig tolkning av denna motsättning är således att värdet av att gynna det europeiska lantbruket och lantbrukarna premieras framför konsumenternas efterfrågan på låga priser även om det går att finna uttryck för båda målsättningar. Argumentet tycks dock sakna empirisk förankring då det från lantbrukssektorn riktas skarp kritik mot utformningen av CAP som ansetts orättvist och missgynnande för det europeiska lantbruket (se teoriavsnitt 3.3.2) En ökad liberalisering av marknaden bland annat för spannmål och en ojämn fördelning av det ekonomiska stödet har enligt kritiker inte, såsom det till synes uttrycks i CAP, stärkt välfärden varken för landsbygd eller lantbrukssektorn. Istället för att skydda det europeiska lantbruket tycks CAP enligt de konflikter som identifierats i avsnitt 3.3.2 resultera i en splittring regioner emellan. De merkantilistiska syftesformuleringar som kan urskiljas för den ekonomiska politiken, det vill säga att öka statens makt på den internationella arenan genom att verka för självförsörjning och skydda producenternas intressen, tycks därför inte realiseras i verkligheten där liberala handelsstrategier tycks ta allt större utrymme vilket åskådliggörs i utökningen av antalet frihandelsavtal.

Den ekonomiska liberalism många anser att den Europeiska unionen förespråkar bygger framförallt på idén om komparativa fördelar och värdet av specialisering. Medan merkantilismen ser värdet av att i så stor utsträckning som möjligt uppnå autarki menar förespråkarna för ekonomisk liberalism att olika regioner, länder och producenter bör fokusera på en specialisering i de områden och för de varor där de har naturliga styrkor. Specialisering kan således betraktas som en vidare operationaliseringen av den liberalistiska idealtypen för målet med den

ekonomiska politiken, där begreppet blir en precisering av målet med effektivisering och god konkurrens. Ett mål om specialisering, vilket kan kopplas till den liberala idealtypen, går att urskilja i ett flertal artiklar. Exempelvis stadgas att produktionen av en del mindre konkurrenskraftiga varor bör begränsas och att den främsta drivkraften för produktion bör vara ekonomisk bärkraft.

[...] mindre konkurrenskraftiga vinproducenter har upphört med sin produktion, samt att vissa marknadsstödjande åtgärder har fasats ut, vilket innebär att det inte längre finns incitament för investeringar utan ekonomisk bärkraft. (Förordning (EU) nr 1307/2013, artikel 154)

Samtidigt som effektivisering och ekonomisk bärkraft uttrycks som en målsättning återfinns emellertid flera argument för att främja lokal produktion och bevara mer eller mindre traditionella produktionsformer även i de områden där komparativa fördelar är sämre eller helt saknas. Detta kan kopplas till nyttjandet de av temaprogram för områden där produktionen försvåras av naturliga hinder (Förordning (EU) nr 1305/2013, artikel 25) vilka presenterades under analysavsnitt 4.1. Analyserade utifrån de båda idealtyperna torde dessa stödåtgärder snarast betraktas som ett uttryck för en målsättning om att upprätthålla självförsörjning i en så stor del av unionen som möjligt. Detta trots de kostnader detta innebär i form av bidrag och stöd. Om så är fallet tycks det främsta målet med den ekonomiska politiken vara att främja eller bibehålla självförsörjning snarare än att främja konkurrens och effektivitet.

Såväl den liberala som den merkantilistiska idealtypen understryker att målet med den ekonomiska politiken är att stärka den sociala välfärden. De olika åtgärderna som identifierats för att realisera detta aktualiserar emellertid frågan om välfärd för vem? Välfärd för så många som möjligt eller en begränsad sådan? En handelsstrategi grundad i liberalismens idémässiga resonemang framhåller ekonomisk bärkraft och frihandel. Detta då en effektiv marknadsliberalism anses resultera i en starkare välfärd för samtliga parter enligt principerna om komparativa fördelar och interdependens. Resonemangen tycks som tidigare nämnt ligga till grund för argument för en utvidgning av unionens frihandelsavtal vars effekter sägs bidra till att minska global fattigdom och gynna global välfärd. Detta idealistiska syfte presenteras bland annat i Lissabonfördraget (2007: Artikel 2, Paragraf 5) och kan tolkas som en solidaritetstanke på global nivå. Liknande formuleringar återfinns i romfördraget där det stadgas att fördraget

[...]jämnar bekräfta den solidaritet som förenar Europa och utomeuropeiska länder och som önskar trygga deras välfärdsutveckling i överensstämmelse med principerna i Förenta nationernas stadga. (Romfördraget 1957:Ingress)

Denna form av universella välfärdbyggnad återfinns ej hos merkantilismen där globala referenspunkter avfärdas och ekonomiska åtgärdsprogram syftar till att skydda inhemsk produktion och den nationella ekonomin. Slutsatsen torde således bli att de ekonomiska målsättningar som identifierats som indirekta välfärds mål med merkantilistiska tendenser, däribland en skälig levnadsstandard för

lantbrukare, bör betraktas som strävan efter en selektiv välfärdsmodell avsedd endast för unionens medborgare.

Sammantaget uppträder två dominerande motsättningar; den mellan mål om frihandel och självförsörjning och mellan målet om skäliga priser för både producent och konsument. Uttryck för samtliga av dessa mål går att urskilja i förordningarna och det går således att finna flera idémässiga konfliktlinjer kopplade till olika syn på målet med den ekonomiska politiken. En målsättning om att öka export och minska import, vilket inledningsvis presenterades som merkantilismens kanske mest utmärkande mål, kunde ej urskiljas.

5 Slutdiskussion

Denna uppsatts föranleddes av en förförståelse för CAP som ett politiskt minerat och omdebatterat område inom europeisk politik. De ofta uppmärksammade och mer eller mindre uppseendeväckande protesterna från lantbrukssektorn i EU illustrerar spänningar i det europeiska samarbetet och aktualiserar frågan kring *varför* det tycks råda konflikt kring den gemensamma jordbrukspolitiken. Denna studie har ämnat att närmare undersöka huruvida svaret åtminstone delvis ligger i motsättningar inbäddade i fördragen, och om dessa kan förstås utifrån idémässiga spänningar.

Genom att underbygga argumentationen i analysen med citat från de studerade förordningarna har ambitionen varit att härigenom möta validitets- och intersubjektivitetsproblematiken. Det är emellertid svårt att helt förmedla den tankeprocess som lett till bestämda slutsatser varför en möjlig felkälla för resultatet oundvikligen blir mina subjektiva bedömningar som forskare. En liknande problematik kopplat till metodvalet är att en kvantitativ systematisering av förekomsten av särskilda uttryck ej gjorts. Även om de uttryck som utkristalliserats i materialet underbyggs i analysen säger undersökningen mycket lite om frekvensen av olika uttryck. Det är således svårt att uttala sig kring vilken av de båda idétraditionerna som tycks dominera förordningarna och vilket värde man därmed ska tillskriva uttryck för den ena eller andra idétraditionen baserat på frekvens. Istället blir det en kvalitativ bedömning där uttryck för idealtyperna tillskrivits olika värden beroende på hur långt ifrån idealtypen de placerats. Problematiken aktualiseras även av att det studerade materialet för analysen utgörs av lagtexter där det är svårt att utan en närmare EU-rättslig utläggning bedöma huruvida vissa artiklar och bestämmelser ges företräde framför andra. Denna reflektion kring undersökningens resultat har emellertid ingen inverkan på det sen avsåg att undersöka, eftersom det primära syftet varit att undersöka om det går att urskilja en spänning mellan liberalism och merkantilism och inte vilken idétradition som dominerar.

Analysens första avsnitt kunde i fördragen identifiera spänningar mellan målsättningen att skydda den inhemska produktionen å ena sidan och strävan efter att öppna upp och liberalisera den internationella handelsmarknaden å andra sidan. Vidare kunde konstateras att ekonomiska stödåtgärder i vissa avseenden tycks premieras framför nyliberala ekonomiska strävanden. Avsnittet för analysen av *Syn på styrelsesätt* visade att statligt ingripande för att reglera marknaden tycks förespråkas, vilket bland annat uttrycks i jordbrukspolitikens syftesformulering som gör gällande att CAP åsyftar till att på ett effektivt sätt reagera på hot om marknadsstörningar. Då omfattande statliga interventioner går emot liberalismens syn på statens roll kunde således även här urskiljas en motsättning. I analysens avslutande del kunde två dominerande motsättningar urskiljas; den mellan mål om

frihandel och självförsörjning samt målet om skäliga priser för både producent och konsument.

Spänningar och potentiella grogrunder för konflikter uppstår således i flera aspekter av CAP. Möjligen är de konflikter och debatter som uppstår kring CAP ett resultat av ett till synes inkonsekvent och motsägelsefullt avstamp i såväl merkantilism som liberalism vid utformningen av jordbrukspolitiken och dess politiska strategi. Det är inte uteslutet att bestämmelser varken motiverats av den ena eller andra idétraditionen utan istället kan och bör förstås utifrån helt andra perspektiv eller förklaringar. Undersökningens analys ger emellertid stöd åt de idealtyper som tagits fram för respektive idéperspektiv varför det även torde gå att ge stöd åt de bakomliggande idémässiga värdegrunder som identifierats.

Vad som är orsaken till den urskilda motsägelse har ej diskuterats närmare och torde bli ett intressant ämne för vidare forskning. Möjligen anses varken en mer merkantilistisk eller renodlad neoliberal politik helt möta de behov som formuleras av unionen varför CAP fått utgöra en samling kompromisser. Om så är fallet stärks bilden av EU som ett unikt institutionellt ramverk där traditionella politiska ramverk ej tycks gå att applicera. Vidare forskning skulle exempelvis kunna ta avstamp i denna diskussion och undersöka huruvida den motsägelsefulla utformningen av CAP faktiskt gör EU till ett särartat politiskt projekt. Andra tänkbara ingångar är att undersöka huruvida motsägelser som uppstår på grund av olika idémässiga utgångspunkter även går att finna i andra politikområden i EU.

Avslutningsvis kan konstateras att det varit möjligt att urskilja spänningar mellan liberalism och merkantilism i utformningen av CAP 2014 – 2020 och därmed nå en större förståelse för. Dessa har förekommit i olika omfattning och mer eller mindre uttryckligen men klart är att de ytliga konflikter som uppstår kring CAP tycks gå att härleda från fördragen.

6 Referenslista

- Abboushi, Suhail. 2010. Trade protectionism: reasons and outcomes, *Competitiveness Review: An International Business Journal*. 20 (5): 384-394. Tillgänglig: <https://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.1108/10595421011080760> Hämtdatum 2018-12-02
- Adema, Willem., Whiteford, Peter "Public and Private Social Welfare" i Castles, Francis G. - Stephan Leibfried., Jane Lewis - Herbert Obinger Christopher Pierson (red.), 2010, *The Oxford Handbook of the Welfare State*. Oxford: Oxford University Press.
- Aggestam, Karin. 2014 "Diplomati och förhandlingar" i Gustavsson, Jakob – Tallberg; Jonas (red.) *Internationella Relationer* (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Balaam, D., & Veseth, M. (2008). *Introduction to International Political Economy*. New Jersey: Pearson Education.
- Beckman, Ludvig (2007). *Grundbok i idéanalys det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Enskede: TPB
- Bengtsson, Rikard. 2014 "Internationell politisk ekonomi" i Gustavsson, Jakob – Tallberg; Jonas (red.) *Internationella Relationer* (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Brennan, Jason & Tomasi, John. "Classical Liberalism" i Estlund, David M. (red.) (2012). *The Oxford handbook of political philosophy*. New York: Oxford University Press
- Burchill, Scott i Burchill, Scott – Linklater, Andrew (eds), 2013. *Theories of International Relations* (fifth edition). Houndsmills: Palgrave Macmillan.
- Boyle, Chris. 2008. The Mystery of Modern Wealth: Mercantilism, Value, and the Social Foundations of Liberal International Order. *European Journal of International Relations*. 14 (3): 405- 429. Tillgänglig: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1354066108092305> Hämtdatum 2018-12-08
- Carbaugh, Robert J. (2013). *International economics*. 14th ed. Mason, Ohio: South-Western
- Carbone, M., and Keijzer, N. (2016) The European Union and policy coherence for development: reforms, results, resistance. *European Journal of Development Research*, 28(1), pp. 30-43. Tillgänglig: <http://eprints.gla.ac.uk/116156/1/116156.pdf>. Hämtdatum 2018-11-21
- Ciaian, Pavel., Kancs, d'Artis & Espinosa, Maria. 2017. The Impact of the 2013 CAP Reform on the Decoupled Payments' Capitalisation into Land Values. *Journal of agricultural economics*. 69 (2) : 306 -337. Tillgänglig:

- <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1477-9552.12253>.
Hämtdatum 2018-12-15
- Cohn, Theodore H. (2012). *Global political economy*. 6th ed. Boston: Pearson Longman
- De Ville, Ferdi & Orbie, Jan. 2013. The European Commission's Neoliberal Trade Discourse Since the Crisis: Legitimizing Continuity through Subtle Discursive Change. *The British Journal of Politics and International Relations*. 16 (1): 149 - 167. Tillgänglig:
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1111/1467-856X.12022>.
Hämtdatum 2018-12-01
- Ericson, Magnus. 2014 "Liberalism" i Gustavsson, Jakob – Tallberg; Jonas (red.) *Internationella Relationer* (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan Stockholm: Wolters Kluwer
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 av den 17 december 2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitikerna och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 637/2008 och rådets förordning (EG) 73/2009
Tillgänglig: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1307&from=en>
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007.
Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1308&from=EN>
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 av den 17 december 2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005.
Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1305&from=en>
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 av den 17 december 2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitikerna och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 352/78, (EG) nr 165/94, (EG) nr 2799/98, (EG) nr 814/2000, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 485/2008
Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1306&from=en>
- Europeiska kommissionen. 2012. Den gemensamma jordbrukspolitikerna – Fortsättning följer. Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2012. Tillgänglig: http://ec.europa.eu/agriculture/50-years-of-cap/files/history/history_book_lr_sv.pdf . Hämtdatum 2018-12-05
- European Commission. 2014. EU position in world trade. [Elektronisk]
Tillgänglig: <http://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/>
Hämtdatum 2018- 12-02
- European Commission. 2018. The common agricultural policy at a glance. [Elektronisk] Tillgänglig: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_en
Hämtdatum 2018-11-27

- Europeiska Unionen (2012). Konsoliderade versioner av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Europeiska unionens officiella tidning (C 326). Tillgänglig: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0006.02/DOC_2&format=PDF
- Frieden, Jeffry. A. 2012. "The modern capitalist world economy: A historical overview" I Mueller, Dennis C. (red.) *The Oxford handbook of capitalism*. New York: Oxford University Press
- Greer, Alan. 2017. Post-exceptional politics in agriculture: an examination of the 2013 CAP reform. *Journal of European Public Policy*. 9 (11): 1585 – 1603. Tillgänglig: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13501763.2017.1334080?needAccess=true>. Hämtdatum 2018-12-07
- Hall, Martin. 2014. "Realism" i Gustavsson, Jakob – Tallberg; Jonas (red.) *Internationella Relationer* (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Hix, Simon & Høyland, Bjørn (2011). *The political system of the European Union*. 3., [rev. and rewritten] ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Kommerskollegium. 2018. EU:s inre marknad. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.kommers.se/verksamhetsomraden/EUs-inre-marknad/Allmant/>. Hämtdatum 2018-11-28
- Little, Richard. 2005. "International regimes" i John Baylis och Steve Smith (red), *The globalization of World Politics*, 3:e utgåvan, Oxford: Oxford University Press.
- Matthews, Alan. 2008. The European Union's Common Agricultural Policy and Developing Countries: the Struggle for Coherence. *Journal of European Integration*. 30 (3): 381-399. Tillgänglig: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/07036330802141998?needAccess=true>. Hämtdatum 2018-12-09
- Magnusson, Lars (1999). *Merkantilism: ett ekonomiskt tänkande formuleras*. 1. uppl. Stockholm: SNS- Studieförb. Näringsliv och samhälle
- Müller, Jan - Werner. 2015. Should the EU Protect Democracy and the Rule of Law inside Member States? *European Law Journal*. 21 (2): 141-160. Tillgänglig: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/eulj.12124>. Hämtdatum 2018-11-29
- Nyberg, Linda. 2016. Nyliberalism, politik och ekonomi: Introduktion till Mirowski och Read. *Fronesis*. nr. 54-55: 194-205. Tillgänglig: <http://fronesis.nu/wpcontent/uploads/2018/04/FR05411.pdf> Hämtdatum 2018-12-20
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten (2007). *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Oatley, Thomas H. (2010). *International political economy: interests and institutions in the global economy*. 4. ed. New York: Longman
- Parker, Charles "Transnationell terrorism" i Gustavsson, Jakob – Tallberg; Jonas (red.) *Internationella Relationer* (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Ravenhill, John (red.) (2016). *Global political economy*. 5. ed. New York: Oxford University Press
- Rohrschneider, Robert & Whitefield, Stephen. 2015. Responding to growing European Union-skepticism? The stances of political parties toward European integration in Western and Eastern Europe following the financial crisis. *European Union Politics* 17 (1) : 138 -161. Tillgänglig: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1465116515610641>. Hämtdatum 2018-12-09

- Rooduijn, Matthijs. 2015. "The Rise of the Populist Radical Right in Western Europe". *European View*. 14 (1): 3 – 11. Tillgänglig: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1007/s12290-015-0347-5>. Hämtdatum 2018-12-05
- Rystad, Göran (2002). *Europa i världen 1500-1700: expansion och integration*. 2. uppl. Stockholm: Liber
- Schimmelfennig, Frank. 2014. EU enlargement and differentiated integration: discrimination or equal treatment?. *Journal of European Public Policy*. 20 (5): 681-698. Tillgänglig: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13501763.2014.897744?needAccess=true>. Hämtdatum 2018-12-12
- Schimmelfennig, Frank., Sedelmeier, Ulrich. 2002. Theorizing EU enlargement: research focus, hypotheses, and the state of research. *Journal of European Public Policy*. 9 (4): 500–528. Tillgänglig: <http://www.eup.ethz.ch/content/dam/ethz/specialinterest/gess/cis/european-politicsdam/documents/People/Publications/Enlargement/Theorizing.pdf>. Hämtdatum 2018-12-05
- Snyder, Francis. 2012. "CAP" i Jones, Erik, Menon, Anand & Weatherill, Stephen (red.) (2012). *The Oxford handbook of the European Union*. Oxford: Oxford University Press
- Sangho, Kim. 1999. Free Trade, Protectionism and National Interests. *International area studies review*. 2 (2): 23 – 34. Tillgänglig: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/223386599900200202>. Hämtdatum 2018-12-02
- Schück, Johan. 2018 "Vågen mot protektionism bryts inte vid G20-mötet". *Dagens Nyheter*. 2018-11-29 [Elektronisk] <https://www.dn.se/ekonomi/johan-schuck-vagen-mot-protektionism-bryts-inte-vid-g20-motet/> Hämtdatum 2018-11-22
- Tallberg, Jonas. 2014. "Internationellt samarbete" i Gustavsson, Jakob – Tallberg; Jonas (red.) *Internationella Relationer* (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Tran, Mark. 2011. "EU agriculture policy 'still hurting farmers in developing countries". *The Guardian*. 2011-10-11. [Elektronisk] <https://www.theguardian.com/globaldevelopment/poverty-matters/2011/oct/11/eu-agriculture-hurts-developing-countries>. Hämtdatum 2018-12-02
- Wall, Steven (red.) (2015). *The Cambridge companion to liberalism*. Cambridge: Cambridge University Press
- White, Jonathan. 2018. *Ideologies and the European Union*. [ECPR Joint Sessions University of Nicosia 10 -14 april]. Tillgänglig: <https://ecpr.eu/Events/PanelDetails.aspx?PanelID=6777&EventID=112>. Hämtdatum 2018-12-02